

Xavier Febrés aprofundeix en els secrets de la mina Canta de la Vajol

El periodista ha bastit al llibre «El tresor de la Vajol» una guia imprescindible de la retirada

La presentació del llibre a la Vajol.

«Després de molts anys de llegendes, van apareixent més brins d'informació que permeten anar perfilant el tema», va explicar l'autor qui va definir el de la Vajol «com el dipòsit fronterer més truculent (també el més petit dels tres) en ser habilitat a l'interior d'una mina amb un gran desplegament tècnic per muntar una cambra cuirassada». Del que contenia aquesta i del seu destí, el llibre en dona bones pistes i esdevé el millor reclam per un espai, la

mina, que des de la Vajol fa anys reivindiquen «com a referent de la retirada» i ara, en col·laboració amb el Museu de l'Exili (Mume) de la Jonquera i la Diputació de Girona, treballen per dignificar l'espai, havent iniciat treballs de rehabilitació i obrint-lo a les visites coordinades pel Mume. Febrés ha volgut, amb El tresor de la Vajol, incidir molt, sobretot, en el contingut del tresor que hi havia a la mina «perquè avui és difícil d'entendre que el govern, d'una manera legal, instituís una entitat oficial, que es deia Caixa de Reparacions, que centralitzava totes les requises fetes als rics, és a dir, privats que havien fugit». Febrés va aclarir que eren recursos en forma de lingots o barretes d'or, joies i altres objectes de valor que es guardaven en caixes de seguretat dels bancs de tot l'Estat i que no tenien res a veure amb les reserves oficials d'or del Banc d'Espanya que van acabar a la Unió Soviètica, enviats legalment pel govern, «per pagar les compres d'armament». D'aquell tresor, que va embarcar en un antic iot d'Alfons XIII cap a Mèxic, hi ha molts dubtes, perquè «mai no es va fer cap inventari». A l'inici de l'exili, explicà l'autor, es va estimar que podien ser entre 10 i 40 milions de dòlars dels anys 30. L'autor també desenvolupa altres hipòtesis vinculades a la construcció del dipòsit, de la qual es desconeix quasi tot, com que «va ser una manera de retirar del front de batalla el fill gran del president Negrín, Juan, que era enginyer, encarregant-li aquesta missió secreta de direcció de l'obra d'habilitació de la mina com a dipòsit de seguretat». A més, Febrés es referma en la idea que la marxa del tresor va ser «més ordenada» del que es podria pensar: «La immensa majoria dels camions implicats van passar sense novetat per la Jonquera, Cervera i Portbou, i només l'últim va tenir més dificultats pel coll de Lli», però també va passar. Qui ho va fer possible va ser Alexandre Blasi (1910-1989), qui va travessar la muntanya a peu carregant el contingut del darrer camió. Fa uns dies, en una presentació a la mateixa mina, el seu fill gran es trobava entre els assistents i assegurava que el seu pare quasi no li va parlar d'aquells moments. Durant l'acte, l'editor Àngel Madrià va defensar la memòria oral perquè, «tot i que la documentació escrita és més fiable, cal posar-la en entredit perquè l'ha escrit una part de la societat que, normalment, són els vencedors». Segons ell, el treball de Febrés «aporta una cullerada d'història real, verídica i documentada». D'altra banda, el director del Mume, Miquel Aguirre, va posar en context el paper que va tenir la mina Canta durant la Guerra Civil Espanyola. Va parlar de la construcció de l'edifici i com aquesta «va ser secreta i discreta sense que els veïns hi poguessin accedir». Es va envoltar de carrabiners «per protegir les obres», de les quals, afirmà Aguirre, «hi ha més interrogants que respostes, però en les quals no es van estalviar recursos perquè es tractava de fer un bon sarcòfag, ben camuflat davant l'amenaça de bombardeigs aeris». De fet, estudiant l'immoble han trobat a la façana unes branques vegetals dibuixades, les mateixes que hi ha en un búnquer de l'aeròdrom de Garriguella, i ganxos per col·locar una lona, també de camuflatge. La mina Canta va ser adquirida per l'Ajuntament de la Vajol l'any 2009, quan ja estava abandonada i en desús, a l'aleshores propietari, Miquel Giralt, qui, recordà Febrés, va ser qui «va defensar durant dècades i en solitari que la mina es convertís en un espai de memòria». «Si no fos per ell, avui no seriem aquí», afirmà rotund. En

aquest somni, el consistori li va prendre el relleu i des d'aleshores fa anys que lluita per fer la mina visitable. Un primer pas va ser declarar-la Bé Cultural d'Interès Local (BCIL). Però el camí és costerut, tal com deia l'alcalde Joaquim Morillo, ja que han acumulat negatives de l'administració, sobretot el rebuig de la Generalitat, per donar suport econòmic. Any rere any, ells l'han rehabilitat amb partides de la Diputació i ara el Mume ha fet un audiovisual que es projecta dins, ha obert entrada a la Viquipèdia i, aviat, instal·laran peces de llautó a diferents punts de l'edifici. També, des del museu, es coordinaran les visites guiades que podran recórrer els primers vint metres del túnel de la mina. La gran fita que vol aconseguir l'alcalde, però, és arribar al final, és a dir, recórrer els cent vint metres fins a la cambra cuirassada, aquell immens espai que va protegir el tresor, ara buit, però on encara ressonen les veus del passat.

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/cultura/2023/12/28/xavier-febres-aprofundeix-els-secrets-96336470.html>